

Assignatura 28892 Art Antic de la Península Ibèrica					
Professora Montserrat Claveria Nadal					
Cicle	Primer	Quadrimestre	Grup 1 - Primer Grup 2 - Segon	Crèdits 6	Tipus Obligatoria
Curs	Primer	Horari	Teoria: Grup 1 - Dilluns i Dimecres (8:30 a 10:00) Grup 2 - Dilluns i Dimecres (10:00 a 11:30) Tutoria Integrada: Grup 1 - Dilluns (13:00 a 14:00) Grup 2 - Dilluns (13:00 a 14:00)		

CONTINGUT I OBJECTIUS

Amb aquesta assignatura ens proposem oferir a l'alumne els fonaments bàsics de l'art antic peninsular, i introduir-lo en l'estudi de les manifestacions artístiques dels distints grups culturals testimoniats en el successiu desenvolupament històric de la Península Ibèrica, des del Paleolític Superior fins als vestigis artístics de l'Antiguitat Tardana. Es seguirà un criteri diacrònic, el qual ajudarà l'estudiant a comprendre els elements artístics propis de la cultura de cada grup en el seu propi context, i al mateix temps, les seves relacions amb el complex procés històric pluricultural, que determinarà aquesta primera etapa de la nostra història.

TEMARI

I. L'ART PREHISTÒRIC PENINSULAR.

1. Conceptes fonamentals: Definició i context cronològic i cultural. Dades historiogràfiques.
2. L'Art del Paleolític Superior:
 - 2.1. Art moble:
 - I. Franja Cantàbrica: distribució, tipologia i característiques de les manifestacions d'art moble de l'Aurinyacià al Magdalenià. II. Zona al Sud de l'Ebre: característiques i distribució de l'art moble del Gravetià al Magdalenià. III. Hipòtesis d'interpretació.
 - 2.2. Art Rupestre:
 - I. Distribució i evolució de l'art rupestre peninsular. II. Suports, procediments i acabats. III. Iconografia, espais i representació. Hipòtesis d'interpretació.
3. Art de les societats productores:
 - 3.1. L'Art de transició de l'Epipaleolític.
 - 3.2. L'Art al Neolític peninsular: I. Art Macroesquemàtic. II. Art Llevantí.
 - 3.3. L'Art a l'inici de la metal·lúrgia: I. L'anomenat "Art Esquemàtic". II. L'Art Megalític. III. El desenvolupament de la ceràmica: el fenomen campaneiforme. IV. Altres manifestacions esquemàtiques (Negre-subterrànies, esquemàtic-abstractes i gravats a l'aire lliure). V. Diversitat cultural i manifestacions artístiques principals del segon mil·lenni: de la cultura argàrica a la de *Cogotas* I.

II. L'ART AL PERIODE DE LES COLONITZACIONS I DE LA FORMACIÓ DELS POBLES PRERROMANS (1200-218 a. C.).

1. La cultura artística de Tartessos i la influència orientalizant:
 - 1.1. L'etapa de formació de la Cultura Tartèssica.

- 1.2. La colonització fenícia en la Península Ibèrica: I. L'impacte oriental en les poblacions indígenes II: Vestigis urbanístics i arquitectònics. Plàstica i realitzacions artesanies.
- 1.3. La Fase Tartèssica Plena o Període Orientalitzant.
2. Manifestacions artístiques púniques:
3. La presència cultural grega a la Península Ibèrica:
 - 3.1. Els contactes grecs amb la Península Ibèrica.
 - 3.2. Les manifestacions artístiques gregues a la Península: *Emporion* i *Rhode*. Escultura. Metalls. Ceràmica local i d'importació.
4. Art Ibèric
 - 4.1. Gènesi i desenvolupament de la cultura Ibèrica en el quadrant nord-est i en el llevant meridional - sud est i el sud Peninsular. Pozo Moro.
 - 4.2. La Fase plena de la cultura Ibèrica (S. IV – III a C.):
 - I. L'ocupació espacial: - L'espai d'Hàbitat: Urbanística. Arquitectura civil i domèstiques. Tècniques constructives. - L'espai funerari: característiques.
 - Arquitectura funerària: els tipus tumbals monumentals. - L'espai de culte:
 - Arquitectura religiosa: temples construïts i santuaris naturals: tipologia i localització.
 - II. Escultura: Materials i tècniques. Influències i estil. Tallers de producció. Iconografia i funció.
 - III. La producció ceràmica: Tècniques. Centres de producció i difusió. La qüestió de la seva iconografia i interpretació.
 - IV. Arts suntuàries. Orfebreria i metallisteria.
5. L'interior Peninsular i la Franja Atlàntica:
 - I. La *Meseta* Sud.
 - II. La *Meseta* Nord: - Els castres sorians i els *vacceos*. - Les cultures Celtibèriques: Urbanística, produccions ceràmiques i arts suntuàries.
 - III. Els pobles del Nord oest: la cultura castrenya: Urbanística. Plàstica castrenya: Representacions antropomorfes. Relleus, guerrers galaics i escultures zoomorfes. Les "Pedras Fermosas". Producció ceràmica. Orfebreria.

III. L'ART DE LA HISPÀNIA ROMANA:

1. La cultura ibèrica i el procés de romanització:
 - I. La Hispània republicana: La resposta diversa del món indígena. El paper de les èlites i l'organització social i territorial: el seu reflex en l'adopció de l'art romà.
 - II. L'etapa final de la cultura ibero-turdetana i l'impacte romanitzador. Les influències púniques.
2. La Hispània romana en època Imperial:
 - I. Arquitectura i urbanisme. Planificació i monumentalització de les ciutats. Materials de construcció. Tipus d'edificis. Principals *Municipia* i els seus monuments.
 - II. Escultura: Materials. Gèneres escultòrics. Importació i producció local. Retrat oficial i privat. Escultura ideal, d'àmbit públic o privat. Relleu històric i ornamental. Relleu funerari.
 - III. Pintura: Tècniques. Tallers de producció. Evolució. Programes ornamentals.
 - IV. Mosaic: Tècnica i tipologia. Mosaic bicrom i policrom. Iconografia. Qüestions de cronologia.
 - V. La ceràmica ornamental.
 - VI. Arts suntuàries.

IV. LA PENÍNSULA IBÈRICA EN LA TARDO-ANTIGUITAT. LA CRISTIANITZACIÓ D'HISPANIA.

1. El Baix Imperi a *Hispania*: Crisi i transformacions del model urbà. Les tècniques i materials edilicis; la reutilització.

2. La base agrícola de l'economia durant els S. III-IV: la potenciació de l'àmbit rural i les *villae* tardanes.
3. L'àmbit funerari: El sarcòfag cristià. Motius i programes iconogràfics.
4. Escultura, pintura, mosaic i produccions suntuàries: entre el luxe de les *villae* i l'àmbit litúrgic-cultural.
5. La cristianització d'*Hispània*: la nova edilícia cultural i les necròpolis.

AVALUACIÓ

Examen final . Es tindrà en compte el rendiment de l'alumne en els aprenentatges de suport a l'assignatura portats a terme en les tutories integrades.

TUTORIA INTEGRADA

Les tutories integrades d'aquesta assignatura comprendran dos tipus d'exercicis. El primer consistirà en la consulta de bibliografia complementària de les matèries del programa. El segon comportarà la realització per part de l'estudiant de visites a distints museus i vestigis antics explicats a classe.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia Bàsica *

- BENDALA GALÁN, M., *La Antigüedad. De la Prehistoria a los visigodos*, Introducción al arte español, Sílex, Madrid, 1990.
- HISPANIA ANTIQUA. *Denkmäler der Frühzeit*, Maguncia, 2001.
- HISPANIA ANTIQUA. *Denkmäler der Römerzeit*, Maguncia, 1993.
- HISPANIA ANTIQUA. *Denkmäler der frühchristlichen und westgotischen Zeit*, Maguncia, 1987.
- JORDÁ, F., BLÁZQUEZ, J.M., *Historia del arte hispánico. I. La Antigüedad*, vol. 1.1, Madrid, 1978.
- BLANCO FREIJEIRO, A., *Historia del arte hispánico, I. La Antigüedad*, 1.2, Madrid, 1981.

* La bibliografia complementària es facilitarà al programa de curs.